

לכבוד: מנחם זר כבוד
מאת: הרב שלמה וילק
נדון: קריאת נשים
תאריך: י"ד בתשרי תשע"ז
שלום מנחם,

בשנים האחרונות נשאלתי פעמים רבות בשאלת קריאת התורה לנשים. עתה נשאלתי לגבי חג שמחת תורה הקרוב. בעשרים השנים האחרונות הפכה קריאת המגילה בפורים לנשים בקהילה מנהג קבוע, קדיש יתומה נאמר גם ע"י נשים, צירוף נשים לזימון גם הוא מקובל, נשים דורשות בבית הכנסת ועוד. קריאת התורה לנשים הוא נושא מורכב מאוד מבחינה הלכתית ועד כה הססתי מלעסוק בו, אולם נדמה לי כי הגיע הזמן לברר סוגיה זו בקהילה.

אפרוט את המהלך בקצרה מהקל למורכב.

1. כבר הכרענו מזמן והדברים פשוטים כי נשים מותרות בנגיעה בספר תורה.
2. גם בעבר נשים היו חייבות בלימוד תורה בעניינים הקשורים אליהן, וכיום התרחבו העניינים הללו לכלל לימוד התורה כולה. (חפץ חיים לקוטי הלכות סוטה כא, ב. הרב נחום רבינוביץ' יד פשוטה על הרמב"ם הלכות תלמוד תורה א, יג. ועוד). זכינו ובדורנו נשים לומדות ומלמדות את כל מקצועות התורה באהבה ובהעמקה.
3. במנין גברים ההלכה מתירה לנשים לעלות לתורה ואף לקרוא, למרות שיש הסתייגות של 'כבוד הציבור', כלומר שלא נאה לציבור שאישה תקרא בשבילו. כמובן שזו לא בעיה היום ואין זו פגיעה בכבוד הציבור (בבלי מגילה כג א. בית יוסף על הטור או"ח סימן קלה בשם ר' ירוחם ועוד).
4. אין בעיה של קול באישה ערווה בקריאת נשים, אפילו בפני גברים, אבל יש הטוענים כי קיימת בעיית צניעות בכך שנשים תקראנה בפני גברים. (הרב צ. שכטר, אור המזרח לד). ברור שדעה זו היא כנגד רוב המקורות.
5. התקנה לקרוא בתורה בשני וחמישי ושבת, וכן בחגים, היא מצווה שהזמן גרמא, ולכן לכאורה נשים פטורות. אלא שהמקורות לעיל מראים שאשה מוציאה ידי חובה גם גברים, בקריאה ובברכה, ומשמע שחייבת גם בקריאת התורה. משמע מכאן שחובת הקריאה היא על הקהל כולו, ולא על כל יחיד, וממילא גם נשים בתוך הקהל. (בעלי התוספות ראש השנה לג א, ד"ה 'הא' והר"ן במגילה יג א).

6. אין כל איסור להוציא ספר תורה וללמוד או לקרוא ממנו בלי מנין, אפילו לילדים קטנים. ברור שגם אישה יכולה להוציא ספר ולקרוא בו בלי ברכה. הדיון בהמשך הוא רק בשאלה של הוצאתו לקריאת התורה בברכות התורה הרגילות. (משנה ברורה, רפה ס"ק ב)
7. תקנו לקרוא בתורה רק במנין של 'עשרה בני חורין'. כידוע, עשר נשים אינן יוצרות מנין ולכן לא יכולות לומר 'דבר שבקדושה' שלא במנין גברים. כרגע אין בידינו דרך לפתור הגבלה הלכתית זו של מנין נשים לגבי 'דבר שבקדושה', אך לגבי קריאת התורה הדעות חלוקות. יש אומרים שרק קדיש, ברכו וקדושה הם 'דבר שבקדושה' שחייב מנין גברים, אך חובת קריאת התורה אינה מצד זה של חובת 'מנין' לדבר שבקדושה אלא מצד החובה לקרוא 'בציבור', ונשים הן גם 'ציבור' כמובן. (ר"ן מגילה יג ב מדפי הרי"ף, וכן הרב עובדיה יוסף יחוה דעת ה (כה). לפי שיטה זו, נשים אמנם אינן יוצרות 'מנין', אך הקריאה בתורה לא מצריכה 'מנין' אלא 'ציבור' ולכן נוכל להסיק (למרות שזה לא עלה על דעת הר"ן או הרב עובדיה יוסף) כי אפשר לקרוא במנין נשים. רבים אחרים סבורים כי צריך מנין לקריאה ככל דבר שבקדושה, ולשיטתם נשים לא מותרות בקריאה בברכה אם אין מנין גברים.
8. עליית כל הקהל בשמחת תורה אינה כקריאה בשבתות, מועדים וימי השבוע. שורשה של מצווה זו הוא כנראה במצוות הקהל שהייתה נהוגה בשנת השמיטה, ובה קרא המלך פרקים מספר דברים באזני העם. לכן בשמחת תורה מעלים את כל הקהל, אפילו ילדים קטנים ואחרים שבדרך כלל יש מניעה להעלותם מסיבות שונות (הרב עובדיה יוסף ילקוט יוסף, הלכות ברכת התורה סימן קלט). ברכת כל הנערים היא אחד האירועים החגיגיים בקריאת היום. ממילא, לעניות דעתי, אפשר וודאי להקל בשמחת תורה ולסמוך על הדעות המתירות לנשים לעלות ולברך, גם במנין נשים לבד, לאחר ששמעו את עיקר הקריאה בבית הכנסת. כיוון שנשים לא יוצרות מנין הלכתי לדבר שבקדושה, אזי לא יאמרו ברכו, אלא רק את ברכות התורה. (קטנים שעולים אומרים ברכו רק משום שיש מנין גברים).
9. לסיכום: נושא קריאת נשים הוא מורכב מבחינה הלכתית. נשאלתי כאן לגבי קריאת נשים בשמחת תורה, ולעניות דעתי הדבר אפשרי במנין נשים, רק לאחר ששמעו את הקריאה בבית הכנסת פעם אחת, וישמעו את המשך הקריאה מ'מעונה' יחד עם כל הקהל. אפשר גם לברך על קריאה זו לפני ולאחריה את ברכות התורה, בלי 'ברכו' שמקדים את הברכה הראשונה. לגבי קריאה בשאר ימות השנה, אני משאיר זאת לדיון עתידי, אולם אין להסיק משמחת תורה על שאר הימים בגלל ההגבלות ההלכתיות שהוזכרו לעיל.

To: Menachem Zer Kavod
From: Rabbi Shlomo Vilk
Re: Women's Torah Reading
Date: 14 Tishrei 5776

Dear Menachem,

In recent years, I have been asked many times about the question of women's Torah reading. Now I have been asked about the upcoming holiday of *Simchat Torah*. Over the last twenty years a women's Megillah reading on Purim has become an established *minhag* in our community, Mourners' Kaddish is also said by women, counting women in a *zimun* is also common, women give the D'var Torah in shul, and so on. Torah reading for women is a very complex issue from a halachic point of view, and thus far I have hesitated to get involved in it, but it seems to me that the time has come to clarify this issue in the community.

Let me briefly set out the methodology from the simplest to the more complex.

1. It was decided long ago and it is clear that women who are in *niddah* may touch a Torah scroll.
2. Even in the past, women were required to study Torah in matters relating to them, and today this has been expanded to include all Torah learning (Chafetz Chayim, Likutei Halachot, Sotah 21b; Rabbi Nachum Rabinowitz, Yad Peshutah al haRambam, Hilchot Talmud Torah 1, 13, etc.). We have merited in our generation to have women learning and teaching all facets of the Torah with love and intensity.
3. The *halachah* permits women, in a minyan of men, to be called for an *aliyah* and to read the Torah, despite having reservations about *kevod ha-tzibbur* ("the dignity of the community"), which means that it would not be appropriate for a woman to read for a man. Clearly, this is not a problem today and would not be considered an insult to the community (Talmud Bavli, Megillah 23a; Bet Yosef on the Tur, Orach Chayim 135, quoting R. Yerucham, etc.).
4. There is no problem of *kol bishah ervah* (a man being aroused by a woman singing) in a women's Torah reading, even if men are present, but there are those who contend that there is an issue of *tzni'ut* ("immodesty") in a situation where women read in the presence of men (R. Tzvi [Hershel] Schachter, Or haMizrach 34). Clearly, this opinion is contrary to most sources.
5. The obligation to read the Torah on Mondays, Thursdays, Shabbat, and chagim, is a time-defined mitzvah, so it would seem that women are exempt.

But the above sources show that a woman can also discharge a man's obligation by reading and by saying the *berachah*, and therefore is also obligated in the reading of the Torah. It is apparent from here that the obligation falls on the community as a whole, rather than on each individual, and obviously women are part of the community (Ba'alei haTosafot, Rosh haShanah 33a, haRan in Megillah 13a).

6. There is no prohibition involved in taking out a Sefer Torah to study it or to read it without a minyan, even for small children. It is also clear that a woman may take out a *Sefer Torah* and read it without a *berachah*. The discussion below is essentially about taking out a Sefer Torah to read with the customary *berachot* (Mishnah Berurah 285:2).
7. It was established that the Torah can only be read in a *minyan* of ten "free men." As is well-known, ten women cannot form a minyan and therefore cannot say a *davar she-bi-kedushah* (such as *kaddish* or *kedushah*) except in the presence of a *minyan* of ten men. At the present time, we have no way of avoiding this halachic restriction of a "*minyan*" of ten women saying a *davar she-bi-kedushah*, but when it comes to reading the Torah, opinions are divided. Some say that only *kaddish*, *barchu*, and *kedushah* are *davar she-bi-kedushah* that necessitate a minyan of men, but the obligation of reading the Torah reading does not rest on the fact that a minyan is needed for *davar she-bi-kedushah*, but rather on the obligation to read it "in public," and women are, of course, part of the "public" (Ran, Megillah 13b, in the Rif; and similarly R. Ovadia Yosef, Yechaveh Da'at 5:25). According to this approach, women indeed do not create a "*minyan*", but the reading of the Torah does not necessitate a "*minyan*" but a "public gathering", and therefore we are able to conclude (despite the fact that this was never in the mind of the Ran or R. Ovadia Yosef) that the Torah can be read in a "*minyan*" of women. Many others believe that a *minyan* is necessary to read any *davar she-bi-kedushah*, and according to them women are not permitted to read the Torah with a *berachah* if there is no *minyan* of men present.
8. The *aliyot* of the entire congregation on Simchat Torah are not of the same nature as on *shabbatot*, *chagim*, and during the week. The root of this *mitzvah* is probably in the *mitzvah* of *hakhel* that took place in the Sabbatical year, in which the king read several sections of *Sefer Devarim* to the people. So on *Simchat Torah* we call up the whole congregation, even small children, and others who for various reasons have limitations that prevent them being called up at all other Torah readings (R. Ovadia Yosef, Yalkut Yosef, Hilchot Birchat haTorah 139). The *aliyah* of all the boys is one of the most festive parts of the day. In any case, in my humble opinion, one can certainly be lenient on

Simchat Torah and rely on those who permit women to have *aliyot* and say the *berachot*, even in a “*minyan*” of only women, once they have heard the required reading in the synagogue. Because women cannot form a halachic “*minyan*” for a *davar she-bi-kedushah*, they should not say *barchu*, but only the *birchot haTorah*. (Boys say *barchu* only because they are in a minyan of men.)

9. To sum up: The topic of women reading the Torah is complex from a halachic viewpoint. I was asked here about having a women’s reading on *Simchat Torah*, and in my humble opinion it is possible in a “*minyan*” of women, but only after they have heard the Torah reading in the shul one time, and will hear the conclusion of the reading from *Me’onah* onwards with rest of the congregation. It is also possible for them to say the Torah blessings before and after the reading, but without *barchu* that precedes the first *berachah*. As far as Torah readings during the rest of the year are concerned, I will leave that for future consideration, but no conclusions should be drawn from *Simchat Torah* regarding other days, because of the halachic restrictions mentioned above.